

Pocta Jánu Števčekomu

Život a dielo Jána Števčeka. Red. A. Červeňák. Národné literárne centrum - Spolok slovenských spisovateľov - FHV VŠPg, Nitra 1996, 156 s.

V dubnu 1996 se na Vysoké škole pedagogické v Nitre uskutočnil vedecký seminár Život a dielo Jána Števčeka. Materiály z tohoto seminára, jehož se profesor Ján Števček osobne zúčastnil, vyšly o pól roku později péči Národného literárneho centra, Spolku slovenských spisovateľov a Fakulty humanitných vied VŠPg v Nitre. Sborník, ktorý do svojho titulu prevzal názov seminára, vyšiel ako pátý zväzok edície "Život a dielo...", jehož predchodzí zväzky boli venované Pavlu Straussovi, Ladislavu Ťažkému, Milanu Ferkovi a Svetoslavu Veiglovi. Profesor Ján Števček zemrel 26. září 1996 a sborník, koncipovaný v prvni řadě jako hold uznávané osobnosti slovenské literární vědy k 67. narozeninám (nar. 13. 11. 1929), se proti vůli všech, kdo se na jeho vzniku podíleli, stal kompendiem shrnujícím podstatné body Števčekomy teď již neodvolatelně ukončené činnosti vědecké, esejistické, pedagogické, překladatelské i básnické.

O původním záměru pořadatelů seminára i editora sborníku prof. Andreje Červeňáka svědčí (vedle básní Milana Rúfuse, Michala Chudy, Zlato Solivajsové, Svetoslava Veigla a samotného Števčeka v oddíle Kytica kolegovi a priateľovi) i některé další texty, jež jsou spíš než jako příspěvky na vědecký seminár koncipovány jako osobní vyznání Števčekomých spolupracovníků a přátel (např. příspěvky prof. Andreje Červeňáka, prof. Petera Liby a spisovatele Ladislava Ťažkého v úvodu sborníku, vymezující na malé ploše podstatné rysy Števčekomy mnohostranné osobnosti).

Jádro sborníku však tvoří studie, glosy a esejistické reflexe rozebírající Števčekomu působení v oborech, jimž se profesionálně věnoval. Na prvním místě je třeba jmenovat studii Vincenta Šabika Ján Števček v kontexte slovenskej literatúry, jež poskytuje celistvý pohled na literárněvědnou aktivitu Jána Števčeka od konce 50. let do současnosti, od teoretických počátků reprezentovaných monografií Baladická próza Františka Švantnera (1962) až k syntetickému završení jeho více než třicetileté práce - k Dejinám slovenského románu (1989). Šabik sleduje průběžně oba dominantní rysy Števčekomy pracovního programu - na jedné straně analytický průzkum textu a interpretaci překračující rámec literární kritiky a směřující ke kulturologickým koncepcím (viz koncept „lyrické tváře slovenské prózy“, který Števček průběžně rozpracovával), a na straně druhé systematické a systematické a systematické studium pro slovenskou literaturu klíčového žánru románu v širokých souvislostech literárních i společenských (viz pojmy „románová situace“ a „situace románu“). Citlivě vřazuje do přehledu Števčekomy díla i jeho texty esejistické (Šabik je nazývá „kontemplativní“), vydávané v posledních letech autorova života. (Ty podrobněji rozebírá se zřetelem k jejich existencialistické orientaci Dalimír Hajko, věnují se jim rovněž Dagmar Horná, Ivan Jančovič, Imrich Vaško, Zuzana Vašková.)

I když jednotliví autoři při zkoumání Števčekomy celoživotní vědecké dráhy opakovaně zdůrazňují jeho potřebu kreativně překračovat utilitárně vymezené hranice

jednotlivých disciplin, hodnotí Števčeka vesměs jako „literárněcentricky“ orientovanou osobnost, u níž byl vždy primární literárněvědný pohled. Dokládají to jak syntetizující studie (Vincent Šabík, Zdenko Kasáč), tak řada pohledů analytických, soustředěných na jednotlivé dílčí aspekty Števčeka díla. Značná pozornost je tu (vedle analýzy Števčkovy tvorby esejistické, viz výše) věnována Števčkově metodě interpretační (František Koli: František Švantner v interpretácii Jána Števčeka, Augustín Maňovčík: Dielo a osobnosť J. C. Hronského v objatí a interpretácii Jána Števčeka, Viliam Obert: Literárnovzdelávacie podnety Jána Števčeka) a Števčkovým vztahům k některým evropským literaturám, především francouzské (Štefan Povchanič: Etický aspekt fenoménu „deja lu“ v literárnej vede) a ruské (Andrej Červeňák: Ján Števček a ruská literárna veda, Marián Škotka: Ján Števček a ruská literatúra). V této souvislosti připomeňme názor M. Škotky, že ve Števčkově odmítnutí „vlivologie“ v případě zkoumání vztahu Martina Kukučína k L. N. Tolstému lze spatřovat anticipaci snah slovenské komparativní školy (autor má na mysli Ďurišínovu teorii meziliterárnosti), jež odmítla produktivnost samotného pojmu „vliv“.

Závěry sborníku vřazují Števčekoovo badatelské dílo do souřadnic slovenské (ale i šířeji, nadnárodně, pojaté) literární vědy. Prof. Peter Liba jej právem zařadil do čtveřice slovenských literárních vědců starší generace (spolu s O. Čepanem, F. Mikem a S. Šmatlákem), která zaujala „rozhraničující“ pozice v našem myšlení o literatuře a umění zejména proto, že (...) ve velmi složité a rozporné době vnášeli do naší literární kultury průvan novosti, vzruch i náročnost v poznávání a utřídování poznatků“. I když P. Liba užívá adjektiva „náš“ v souvislosti se slovenskou kulturou. Ize jeho slova jistě vztáhnout i na - jakkoli dobově podmíněný - společný česko-slovenský literární kontext. Števčeka díla se četla a čtou i u nás nejen jako zdroj odborně erudovaných poznatků o slovenské literární situaci, ale též jako neobyčejně invenční a kultivovaný doklad možností literárněvědné praxe.

Milan Pokorný

Slovanský fenomén.

Das Slawische Phänomen. Festschrift für Prof. Dr. Antonín Měšťan zu seinem 65. Geburtstag. Herausgegeben von Prof. Dr. DrSc. Karel Máchá. Euroslavica, Prag 1996.

Sborník, věnovaný pětadesátinám emeritního profesora univerzity ve Freiburgu a ředitele pražského Slovanského ústavu AV ČR prof. Antonína Měšťana, obsahuje 22 studií spolu s úvodem Karla Máchy, jubilantovou bibliografií za léta 1990-1996 a seznamem autorů. Jsou mezi nimi jubilantovi přátelé z různých zemí, kteří se zabývají slavistickými obory. Po elegantním úvodu editora Karla Máchy (*Unum idioma*